

مضامین مشترک عشق عذری و عشق افلاتونی در ادبیات عرب و ایران و نقد و بررسی این مضامین در غزل "کک" جان دان در غرب

ژاله بهشتی*؛ زهرا فرید*†

۱- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، zhaleh_beheshti@hotmail.com

۲- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(س) (z.farid@alzahra.ac.ir) (نویسنده مسئول)

چکیده

از آنجا که عشق از احساسات انسان سرچشمه می‌گیرد و شعر نیز محملی است برای جولان احساسات، ادبیاتی را در جهان نمی‌توان یافت که در آن عشق به عنوان یکی از مضامین شعر آن به حساب نیاید. در این مقاله بر آنیم تا با بررسی عشق عذری در اشعار عربی و عشق افلاتونی معاصر در غزلیات فارسی، مضامین مشترک بین این دو عشق را مورد مطالعه قرار دهیم و سپس با مقایسه این اشعار با غزل "کک" جان دان در ادبیات غرب، یافته‌های مشترک در دو عشق عذری و افلاتونی را مورد نقد و بررسی قرار دهیم. از جمله نتایج این مقاله اشتراک عشق عذری و عشق افلاتونی در گرایش توأمان به سلطه جویی و سلطه‌پذیری یعنی قدرتگرایی، تزلزل، توهم و اغراق در خیال پردازی است که باعث محدود شدن افق اندیشه افراد شده و انسان عاشق را از عشق‌های اصیل و واقعی جدا می‌کند و این همان عشقی است که جان دان در این شعر آن به سخره می‌گیرد.

کلمات کلیدی: عشق عذری، عشق افلاتونی، غزل "کک" جان دان

مقدمه

شعر عذری یا عقیف منسوب به شاعران قبیله بنی عذره از قبائل قضاعه در شمال جزیره العرب که در دشتی به اسم وادی القری می‌زیستند، می‌باشد. این دشت از نظر آب و هوایی با صحراهای مرکزی عربستان متفاوت بوده و زمین حاصلخیز و آب داشته، لذا شاعران این منطقه بر خلاف شاعران صحرائین که فخر و حماسه در اشعارشان فراوان بوده، به نوعی دیگر از شعر یعنی شعر غنایی با درونمایه بیان احساسات و غم دوری از معشوق پرداختند. عرب آن زمان به نوعی به خاطر بدی آب و هوا و شرایط زندگی؛ فراغتی برای پرداختن به خود نداشت و چون در منطقه وادی القری به کمی آسایش رسید و نیازهای اولیه اش بر طرف شد کم کم به سمت بیان احساسات درونی و پرداختن به دل مشغولیهای خود حرکت کرد.

اشعار شاعران منسوب به این قبیله که در وصف عشق و فراق سروده شده به شعر عذری معروف است. شاعران قبیله بنی عذره به طور خاص تمام همت و قریحه شعری خود را در خدمت عشق پاک و عقیف قرار دادند. هرچند غزل و وصف زن در شعر شاعران دیگر نیز وجود داشت اما شاعران این قبیله از قریحه و استعداد و روحیه حساس و عاطفی خود استفاده کرده و

*

†